

ใบความรู้ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน : ตาม่องล่าย หน่วยที่ ๕ บทกวีที่ชื่นชอบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่องการวิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องจากวรรณกรรมท้องถิ่น
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท ๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

นิทานพื้นบ้าน : ตาม่องล่าย

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบ้านหลังหนึ่งตั้งอยู่บนเนินเขาริมหนองน้ำ บ้านอ่าวน้อยเป็นที่พักอาศัยของครอบครัวตาม่องล่าย แกมีภรรยาชื่อนางรำพึง ประกอบอาชีพประมงและทำไร่ มีลูกสาวชื่อยมโดย มีความขยันขันแข็ง รูปร่างหน้าตาสวยงาม ยากจะหาสาวใดเปรียบได้ ความงามของนางเลื่องลือทั่วละแวกอ่าวน้อยและบ้านใกล้เคียงจ้อเป็นที่หมายปองของหนุ่มทั้งใกล้ไกล

ชาวเรือประมงและพ่อค้าวานิชที่จับปลาค้าขายผ่านไปมา ครั้นได้ยลโฉมของยมโดยก็ต้องตาพั้งใจกันทั่วหน้า คำเล่าลือเรื่องความงามของนางจึงซจรซายไปทั่วท้องถิ่นชายทะเลแถบนั้น

มีหมู่บ้านหนึ่งใกล้เมืองเพชรบุรี ชาวบ้านตั้งถิ่นฐานทำมาหากิจอย่างอุดมสมบูรณ์เขามีเจ้าบ้านปกครองด้วย ความร่มเย็น เป็นสุข เจ้าบ้านมีลูกชายชื่อ ลาย หน้าตาหล่อเหลาเป็นเลิศในท้องถิ่นนั้น

เจ้าลายได้ยลโฉมความงามของยมโดยจึงต้องการพิสูจน์ความจริง จึงปลอมตัวเป็นชาวประมงเที่ยวหาปลา และขึ้นฝั่งไปขายปลาที่หมู่บ้านอ่าวน้อย ชาวบ้านอ่าวน้อยเห็นความหล่อของเจ้าลายก็พูดเล่าขานจนกระทั่งรู้ไปถึงหูของยายรำพึงและสาวยมโดย ทั้งสองจึงอยากถามเจ้าลายว่าจะหล่อสมคำเล่าลือหรือไม่ จึงออกอุบายให้ชาวบ้านแนะนำเจ้าลายให้นำปลามาขายที่บ้านของนาง เมื่อสาวยมโดยกับเจ้าลายพบหน้ากัน ต่างก็พอใจกันกลายเป็นรักแรกพบ นับจากนั้น เจ้าลายก็ไปมาหาสู่อย่างสม่ำเสมอ นำของฝากยายรำพึง จนคุ้นเคยถูกใจยายรำพึงยิ่ง

ส่วนตาม่องล่ายไม่ชอบเจ้าลายนักในช่วงนี้ตาม่องล่ายกับยายรำพึงโกรธกันจึงแยกกันอยู่คนละบ้าน กิตติศัพท์ความงามของยมโดยเลื่องลือไปเข้าหู “เจ้ากรุงจีน” พ่อค้าเรือสำเภาใหญ่พื้มาค้าขายจอดเรือที่บ้านอ่าวน้อยอยู่หลายครั้ง เจ้ากรุงจีนหาวิธีผูกมิตรกับตาม่องล่ายโดยนำของมาขาย ที่บ้านตาม่องล่าย เมื่อได้พบยมโดยก็หลงใหลพยายามแวะเวียนมาเยี่ยมเยียนบ่อยๆ พร้อมแกว้แหวนเงินทองมาฝากตาม่องล่ายอยู่เสมอ

ถึงคราวเกิดเหตุใหญ่เจ้าลายส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอยมโดยยายรำพึงก็ตกลงยกลูกสาวให้ โดยไม่ได้ปรึกษาตาม่องล่าย ฝ่ายเจ้ากรุงจีนก็แต่งแ้วแ้วมาสู่ขอยมโดยกับตาม่องล่าย ตาม่องล่ายก็ยกลูกสาวให้เจ้ากรุงจีนโดยไม่ปรึกษายายรำพึง ทั้งสองฝ่ายนี้ตั้งงานตรงกันชนหมาสองขบวนจึงเผชิญหน้ากัน ตาม่องล่ายกับยายรำพึงก็เลยทะเลาะกัน ต่างก็จะยกลูกสาวให้คนที่ตนพอใจ ยายรำพึงโกรธจัดฉวยหมวกขว้างใส่ตาม่องล่ายหมวกลอยไปมาบริเวณนั้นกลายเป็น “เขาล้อมหมวก” ตาม่องล่ายคว่ำกระบุงขว้างไปเต็มแรงกลายเป็น “เกาะกระบุง” อยู่ในกิ่งอำเภอเกาะช้างจังหวัดตราด ยายรำพึงคว่ำออบกว้างกระเด็นไปตกเป็น “แหลมทอง” ที่จันทบุรี ตาม่องล่ายบันดาลโทสะสุดขีดคว่ำสากไล่ตียายรำพึงวิ่งหนี ตาม่องล่ายเลยขว้างสากไปโดนเกาะชายทะเลทำให้เป็น “เกาะทะเล” สากลอยไปชายทะเลตะวันออกกลายเป็น “เกาะสาก” ในอำเภอบางละมุงจังหวัดชลบุรี

ยายรำพึงหนี ตาม่องล่ากลับไปบ้านเดินรำพึงรำพันจนตัวตาย กลายเป็นเขาแม่รำพึงอยู่ใกล้อ่าว ได้ชื่อว่า อ่าวแม่รำพึง อยู่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตาม่องล่าขาดสติที่เกิดเหตุเพราะผมโดยแท้ เพื่อไม่ให้เสียคำพูด จึงจับสาวผมโดยฉีกเป็นสองซีกกว้างไปทางทิศเหนือให้เจ้าลายไปตก กลายเป็น “เกาะนมสาว” ปัจจุบันอยู่ที่อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อีกซีกหนึ่งกว้างไปทางทิศตะวันออกบ้านเจ้ากรุงจีน ไปตกเป็น “เกาะนมสาว” อยู่เขตอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ตาม่องล่าไม่เหลือใครแล้วหยิบข้าวของในขบวนชั้นหมากขวางกระจัดกระจายไปจนหมดสิ้น มวนพลู กลายเป็น “หอยมวนพลู” ขนมหินเป็น “สาหร่ายทะเล” หวีกล้วยกลายเป็นตัวหวีกล้วยเกาะหินอยู่ใต้น้ำ ชั้นหมาก ตกบนพื้นดินเป็นเทือกเขาชั้นหมาก (เขาสามร้อยยอด) แก้วแหวนเงินทองกลายเป็นหอยต่างๆ ปูทอด กลายเป็น ปูหิน กระจกกลายเป็น “เขาช่องกระจก” ตะเกียบกลายเป็นเขาตะเกียบ จานกลายเป็นเกาะจานอยู่ที่อำเภอ ทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แขกหรือ เจ้าลาย เจ้ากรุงจีน ที่ผากันแยกย้ายกลับ

เจ้าลายเสียใจมากตรอมใจตาย กลายเป็น “เขาเจ้าลาย” อยู่ที่อำเภอชะอำจังหวัดเพชรบุรี ส่วนตาม่องล่า เสียใจที่เสียลูกเสียภรรยา คว่าไหเหล่าไปนั่งตีบนไหล่เขา จนตายกลายเป็นหินอยู่บนไหล่เขาที่ได้ชื่อว่า “เขาตาม่องล่า” ปรากฏให้เห็นอยู่จนทุกวันนี้

(ตาม่องล่า: งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ เอกสารจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, ๒๕๐๐)

**ใบความรู้ เรื่อง การวิเคราะห์ วิเคราะห์และประเมินค่าจากการอ่าน หน่วยที่ ๕ บทกวีที่ชื่นชอบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่องการวิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องจากรรณกรรมท้องถิ่น
รายวิชาภาษาไทย รหัส ท ๒๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**

จุดประสงค์สามารถวิเคราะห์วิจารณ์และประเมินเรื่องจากรรณกรรมท้องถิ่นได้

๑. ความหมายของการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่า

๑.๑ ความหมายของการวิเคราะห์สาร

วิเคราะห์ หมายความว่าใครครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ สาร แปลว่า ส่วนสำคัญ ข้อใหญ่ ใจความ ถ้อยคำ หนังสือ ดังนั้น การวิเคราะห์สาร หมายถึง การแยกแยะเนื้อความ ถ้อยคำที่ได้จากการฟัง การดู และการอ่าน ออกเป็นส่วนๆ โดยพิจารณาอย่างละเอียด

การวิเคราะห์สาร จัดว่าเป็นการแยกแยะความรู้ ความคิดที่ได้จากการฟัง การดู และการอ่านสาร นั้นๆ อันจะส่งผลให้ผู้วิเคราะห์มีความรอบรู้ มีเหตุผล สามารถนำประโยชน์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน และหน้าที่การงานได้

๑.๒ ความหมายของการวิจารณ์สาร

วิจารณ์ หมายความว่าให้คำตัดสินสิ่งที่เป็นศิลปกรรมหรือวรรณกรรม โดยผู้มีความรู้ควรเชื่อถือได้ว่ามีค่าความงาม ความไพเราะดีอย่างไร หรือมีข้อขาดตกบกพร่องอย่างไรบ้าง, ตีชม

สาร แปลว่า ส่วนสำคัญ ข้อใหญ่ ใจความ ถ้อยคำ หนังสือ ดังนั้น การวิจารณ์สาร หมายถึง การค้นหาสิ่งดี สิ่งไม่ดี และตัดสินเนื้อความ ถ้อยคำที่ได้จากการฟัง การดู และการอ่าน

การวิจารณ์สาร เป็นเครื่องชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง และเสนอแนะแนวทางแก้ไข ปรับปรุงให้ดีขึ้น การวิจารณ์ที่ดีจึงควรเป็นการวิจารณ์เพื่อก่อ มีใช้การวิจารณ์เพื่อทำลาย

๑.๓ ความหมายของการประเมินค่าสาร

ประเมิน หมายความว่า กะประมาณค่าหรือราคาเท่าที่ควรจะเป็น

สาร แปลว่า ส่วนสำคัญ ข้อใหญ่ ใจความ ถ้อยคำ หนังสือ

ดังนั้น การประเมินค่าสาร หมายถึง การตีความหรือประมาณค่าของสารที่ได้จากการฟัง การดู และการอ่านว่ามีคุณค่าเพียงใด โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง

การประเมินค่าสาร จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานความรู้จากการวิเคราะห์และการวิจารณ์สารเข้าประกอบ เพื่อให้การตีความสารที่เหมาะสม ถูกต้อง และมีความเป็นไปได้

๒. วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าสาร

โดยปกติการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าสารจะกระทำต่อเนื่องกันไป เพราะจะทำให้เข้าใจสารนั้นได้ อย่างลึกซึ้ง และสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสารนั้นได้ วิธีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ และประเมินค่าสารจึงมีหลักดังนี้

๒.๑ พิจารณาสารอย่างละเอียด แล้วแยกแยะสารเพื่อให้มองเห็นรูปแบบ ประเภท เนื้อเรื่อง สารสำคัญ แง่คิด และรายละเอียดอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสารนั้น

๒.๒ วินิจฉัยลักษณะ คุณค่า ประโยชน์ ส่วนดี ส่วนบกพร่อง และองค์ประกอบอื่นๆ ตามลักษณะของสาร นั้นๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่ถูกต้องตามลักษณะของสารมาประกอบการวินิจฉัย เช่น การเปรียบเทียบ การยกตัวอย่าง การกล่าวถึงสิ่งที่เคยเกิดมาแล้ว เป็นต้น

๒.๓ ตีความและประเมินค่าสารในหัวข้อ ดี มีความสำคัญ มีประโยชน์ เกิดความงดงาม มีความเที่ยงธรรม เป็นสิ่งจำเป็น มีค่านิยมสูง หรือไม่อย่างไร

ในการวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าสารเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจเฉพาะบุคคล รวมทั้ง ความรู้สึกนึกคิดของแต่ละบุคคลประกอบด้วยเหตุผลที่ต้องมาพิจารณา ดังนั้นในการวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าสารจึงควรระมัดระวังเพื่อมิให้เกิดความขัดแย้งกับความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่มีทั้ง ความถูกต้องและความไม่ถูกต้อง

การวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าสารจากการอ่าน

สารที่ได้จากการอ่านมีหลายประเภท เช่น บทความ บทวิจารณ์ ข่าว เพลง บทร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน ฯลฯ การพิจารณาสารจึงต้องพิจารณาตามแนวทางการเขียนสารนั้นๆ เช่น บทความ มีลักษณะ การเขียนเป็น คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป ส่วนข่าวมีลักษณะการเขียนเป็น พาดหัวข่าวหลัก หัวข่าวรอง สรุปข่าว และรายละเอียดของข่าว และที่สำคัญที่สุดคือต้องพิจารณาภาษาหรือถ้อยคำที่ใช้ด้วย เพราะงานเขียนแต่ละ ประเภทจะใช้ภาษาที่แตกต่างกันไป การวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าสารจึงควรยึดหลักดังนี้

๑. อ่านสารนั้นอย่างคร่าวครั้งหนึ่งก่อน ในครั้งต่อไปควรอ่านสารอย่างละเอียด
๒. วิเคราะห์ให้ได้ว่าสารที่อ่านเป็นสารประเภทใด เช่น ข่าว บทวิจารณ์ คำนำ เพลง บทความ
๓. วิเคราะห์แนวความคิดและการนำเสนอของผู้เขียนสารนั้นตามลักษณะการเขียนทั้งรูปแบบ เนื้อหา และการใช้ภาษา

๔. ตีความและประเมินค่าสารอย่างมีเหตุผลตามลักษณะของสารแต่ละประเภทว่าดี มีคุณค่า มีประโยชน์ เหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ตัวอย่างการวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินค่าสาร

เรื่องที่ ๑ รับสมัครพนักงานประจำเรือ

หากท่านเป็นคนหนึ่งที่ชอบงานท้าทาย รายได้ดี ได้เดินทางไปต่างประเทศ เราขอเชิญชวนให้ท่านสมัคร เป็นพนักงานประจำเรือของเรา

บริษัท โทริเซน (กรุงเทพ) จำกัด เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มบริษัท โทริเซน ซึ่งจัดเป็นกลุ่มบริษัทเดินเรือชั้นนำ ของไทยที่ดำเนินธุรกิจเดินเรือแบบครบวงจร โดยปัจจุบันมีเรือสินค้าเดินทะเลระหว่างประเทศทั่วโลก จำนวน ๔๑ ลำ และมีพนักงานประจำเรืออยู่ในความควบคุมดูแลกว่า ๑,๒๐๐ คน เพื่อรองรับการขยายตัวของธุรกิจ เราจึง มีความต้องการรับสมัครพนักงานประจำเรือเป็นจำนวนมาก

ฝ่ายปากเรือ กัปตัน ต้นเรือ ผู้ช่วยต้นเรือ สร้างปากเรือ ช่างเชื่อมไฟฟ้า นายท้าย กลาสี กู้ก และบริการ ฝ่ายห้องเครื่อง ต้นกล รองต้นกล ผู้ช่วยต้นกล ช่างไฟฟ้า ผู้ช่วยช่างไฟฟ้า สร้างห้องเครื่อง และช่างน้ำมัน

เราต้องการเพศชายที่มีร่างกายสมบูรณ์ ขยัน มีวินัย และเมื่อผ่านการคัดเลือกเบื้องต้น ท่านจะต้องผ่าน หลักสูตรที่กำหนดโดยกรมเจ้าท่า

ผู้สนใจกรุณาส่งจดหมายสมัครงานพร้อมหลักฐานและรูปถ่ายมาที่บริษัท

โทริเซน (กรุงเทพ) จำกัด (ฝ่ายพนักงานประจำเรือ) เลขที่ ๒๖/๒๖-๒๗ อาคารอรกานต์ ชั้น ๑๐ ถนน ชิดลม ลุมพินี ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์.....โทรสาร.....E-mail:.....

การวิเคราะห์ วิचारณ์ และประเมินค่าสาร เรื่องที่ ๑

เรื่องนี้ถ้าคนไม่คุ้นเคยอ่านครั้งแรกจะรู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลกที่นาน ๆ เราจะพบสักครั้งหนึ่ง เมื่ออ่านครั้งที่สองอย่างละเอียดจึงเข้าใจว่าธุรกิจการเดินเรือสินค้ามีอยู่ทั่วโลก และเป็นธุรกิจที่น่าสนใจและท้าทายความสามารถประเภทหนึ่ง

เรื่องนี้เป็นการ์ตูนโฆษณาสินค้าที่ใช้ภาษาจูงใจคนพร้อมกับมีภาพพนักงานใส่เครื่องแบบหรู ไปหน้าเปี่ยมไปด้วยรอยยิ้มที่มีความสุขประกอบด้วย

ในการนำเสนอเรื่อง ได้ใช้หลักจิตวิทยาเกี่ยวกับความสนใจของวัยรุ่นว่ามักสนใจเรื่องของตนเองก่อนเรื่องของคนอื่น รวมทั้งสนใจงานที่ท้าทาย มีรายได้ดี ได้เดินทางไปต่างประเทศ หลังจากนั้นจึงเปิดตัวธุรกิจการเดินเรือว่ามีความจำเป็น มีความสำคัญ และเป็นอย่างไร เมื่อผู้อ่านเริ่มสนใจมากขึ้นแล้ว จึงบอกตำแหน่งที่จะรับว่ามีอะไรบ้าง หลังจากนั้นจึงระบุคุณสมบัติที่ต้องการ และปิดท้ายด้วยวิธีการติดต่อที่ละเอียด

โฆษณาชิ้นนี้นับว่าเป็นโฆษณาที่ดีชิ้นหนึ่ง ทั้งนี้เพราะคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อ่านก่อนเป็นอันดับแรก ภาษาที่ใช้สุภาพ ชวนอ่าน น่าติดตาม ไม่ห้วนและสั้นเหมือนโฆษณาทั่วไป ที่จำกัดถ้อยคำเฉพาะที่เจ้าของต้องการเท่านั้น

เรื่องที่ ๒ อมตพจนานา สมเด็จพระยาของปวงชน

"ต้นไม้ที่มันคล้ายคน ต้นบานขึ้นนี้ฉันไม่ได้ปลูกด้วยเมล็ด แต่ไปซื้อต้นเล็ก ๆ ที่เขาเพาะแล้วมาปลูก แต่มันก็งามและแข็งแรงดี เพราะอะไรหรือ เพราะคนขายนั้น เขารู้วิธีว่าจะเพาะอย่างไร ซึ่งฉันไม่สามารถทำได้เช่นเขา เมื่อฉันเอามาปลูกฉันต้องดูแลใส่ปุ๋ยเสมอ เพราะดินที่นี่ไม่ดี ต้องคอยรดน้ำพรวันดินบ่อยๆ ต้องเอาหญ้าและต้นไม้ที่ไม่ดีออก เดี๋ยวดอกใบที่เสียๆ ทั้ง"

คนเราก็เหมือนกัน ถ้ามีพันธุ์ดี เมื่อเป็นเด็กก็แข็งแรง ฉลาด เมื่อพ่อแม่คอยสั่งสอน เดี๋ยวเขาของเสียออก และหาปุ๋ยที่ดีใส่เสมอ เด็กคนนั้นก็จะเป็นคนที่เจริญและดี เหมือนกับต้นและดอกบานขึ้นเหล่านั้น"

ที่มา : ชีวิตงาม เล่ม ๓ กองทุนสืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์ หน้า ๓๑

การวิเคราะห์ วิचारณ์ และประเมินค่าสาร เรื่องที่ ๒

เรื่องนี้เมื่ออ่านครั้งแรกก็เกิดความประทับใจ เมื่ออ่านอีกครั้งหนึ่งจะรู้สึกซาบซึ้งใจมากขึ้น เพราะพระองค์ท่านตรัสสั่งสอนคน โดยการเปรียบเทียบว่าต้นไม้ดอกไม้เหมือนกับคนหรือเด็ก คนจะเจริญและดีได้ เพราะเกิดมาดี เหมือนกับคนขายต้นไม้ที่เพาะพันธุ์ไม้มาดี พระองค์ท่านดูแลรักษาต้นไม้ให้เจริญงอกงามอยู่เสมอเปรียบเสมือนกับพ่อแม่เลี้ยงลูกให้ดี อมตพจนานาของพระองค์ท่านจึงมีคุณค่า และมีคุณประโยชน์อย่างมหาศาลแก่ปวงชนชาวไทย